

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6/I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. - Bräuhausgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto . . . . . 4:40 K
za pol leta . . . . . 2:20 K
za četrlet . . . . . 1:10 K
Po-amezna številka 18 vin.

Štev. 13 in 14.

V Ljubljani, 1. julija 1916.

Leto XX.

Pisarna železničarskega deželnega tajništva se nahaja odslej: Šelenburgova ulica 6/I v Ljubljani.

Dve poti k cilju večnega miru.*

Po nemško-francoski vojni je uživala zapadna Evropa nad 40 let trajen mir in izreden gospodarski napredek ga je blagoslovljal. Pred to zlato dobo kapitalizma pa so divjale dve desetletji revolucije in vojne: V razdobju od 1848 do 1871 se je urejevala Evropa v notranjosti in v svoji zunanji obliki iznova, revolucije so izprožile narodnostne državne vojne in posledice vojn so bile izpremenjene državne ustave. Preobrazujoč nemir je napojil svet. Kakor vedno v takih časih, so nastale v človeški družbi mogočna duhovna gibanja, stremeča za ciljem, kako odvrniti od človeštva grozno šibo vojne. Hrepenenje po miru spremlja ob vseh časih vsako vojno, hodi pred vojno nevarnostjo, spremlja boje in ga preživi kot skrb, da se ohrani vendar doseženi mir. A ob velikih krizah človeštva, ki занesejo vojno čez velike dele sveta za dolgi čas, naraste to hrepenenje dostikrat do verske gorečnosti. To je gotovo pomenjalo geslo, s katerim so se pozdravljali prvi kristjani: »Mir s teboj! — In s tvojo hišo!« In binkoštni čudež, o katerem pripovedujejo zgodbe apostolov, da so stali ubogi Galilejci pred jeruzalemskim templjem in govorili v vseh jezikov in so jih razumeli vsi in se je razširila vest o miru in spravi med vse narode vsega sveta, izhaja gotovo iz enakega čuvstvovanja in mišljenja trpečega človeštva.

Tako je dozorel po strahotah tridesetletne vojne in po vojnah Ludovika XIV. slavni spis priorja od Saint-Pierra »Načrt o notranjem miru med krščanskimi vladarji (1713), tako je izšla sredi grozot petindvajsetih vojnih let po francoski revoluciji Kantova knjižica »K večnemu miru« (1796), na katere se naslanja še danes mirovno gibanje. Veliki obrat l. 1848. je zbudil obenem z vojno in revolucijo dvojno gibanje za svetovni mir, ki se razteza še v naše dni in vredno je, da se razvoj teh dveh gibanj razišče.

Kovač, nekega čevljarja deseti otrok, ki se je izobrazil na lastno pest za jezikovnega raziskovalca in pisatelja, ameriški kveker Eliku Burritt, velja za ustvaritelja modernega mirovnega gibanja. Od l. 1840. je prepotoval severo-ameriška mesta in razširjal idejo svetovnega miru. Leta 1846. je odšel v London in izdajal glasnik »Iskre od nakovala«. Povzročil je l. 1847. prvi javni sestanek prijateljev miru v Londonu. Kar je bilo dotlej omejeno le na temelje vere in filozofije, to je zanesel učeni kovač v družbo, to je povzdignil do socialnega gibanja. Mirovna društva so ustanavljali doslej na različnih krajih in v naslednjih letih so bili mirovni kongresi v

Bruslju (1848), Pariz (1849), Frankobrod ob Meni (1850) in po drugih krajih. Iz teh začetkov je vzrastlo meščansko mirovno gibanje, napredovalo je nevdržema skoraj skozi 70 let in se raztezalo čim dlje bolj. To gibanje se je odtrgalo polagoma iz agitacijskih okrožij verskih sekt in ozkih kolo-barjev svetu tujih učenjakov in stopilo vun v meščansko javnost, pritegnilo kmalu tudi znamenite narodno-gospodarske strokovnjake in držav-nike in se uveljavilo končno v znanem manifestu sedanjega ruskega carja. Doživelo je celo pozitivne uspehe z ustanovitvijo mednarodnega prava in z obema državnima mirovnima konferencema v Hagu. Globoko nasprotstvo, ki obvladuje vse človeško delo, se izdaja v čudnem pojavu, da se množe uspehi mirovnega gibanja, a obenem tudi vedno večje vojne priprave, da je izdal ruski car mirovni manifest, a hkratu je izbruhnila rusko-japonska vojna in da je sledila ta vojna mirovni konferenci v Hagu. Nikdar prej še niso bili duhovi tako temeljito pripravljeni na pogoje svetovnega miru kakor v trenutku, ko je izbruhnila najstrašnejša vojna, kolikor jih pozna zgodovina.

Prav v onem letu 1847., ko je pripravljaval ameriški kovač v Londonu mirovno gibanje, sta bivala v Londonu Karl Marx in Friderik Engels, in kmalu ko je izšla knjižica »Iskre od nakovala«, je šel v tisk komunistični manifest, oni neminljivi proglas, ki uvaja moderno socialistično gibanje! Tudi ta okoliščina je znak, da pozna zgodovina določene dobe kaljenja idej. Tudi komunistični manifest, ki se razkljuje v svojih ciljih in sredstvih od Burrittovih »Isker« kakor noč n dan, je na svoj način evangelij svetovnega miru; tudi ta poslanica je veljala bodočemu človeštvu, ki ne potrebuje več uspehov orožja, ker bo to človeštvo v sebi edino in miroljubno. Ali poslanica Marxova je kazala drugo, težavnejšo in požrtvovalnejšo pot do cilja. Ne vemo, če sta se kdaj srečala Karl Marx in Burritt — razumela bi se itak ne, kljub skupnosti tega cilja.

Pobožni kveker je pričakoval mir zgolj od sile ideje, od prepričevalne moči uvidevnosti in navdušujočega vzhičenja skoraj verskega ideala. In moške, ki so sledili njegovim stopnjam, med njimi mnogo velikih in znamenitih osebnosti, jasnih glav in toplih src, so razširjali arsenal njegovih vzrokov od leta do leta: Pritegnili so dokaze iz nauka npravnosti, iz pravoznanstva, iz narodnega gospodarstva, iz državne vede, celo iz vojaških znanosti, da dokažejo potrebo miru in škodljivost vojne in da oborože svet z drugačnimi sredstvi za poravnavo sporov. Tako je postal mirovni nauk pred vojno sistem, naravnost znanost. Obenem pa je postalo mirovno gibanje vsled svojih kongresov in vsled udeležbe najsloviitejših imen meščanske družbe tudi kot socialno gibanje vsega upoštevanja vredno. A kljub temu, da je prodril duh tega gibanja na haških konferencah, vendar ni ohranil svetu mir.

Komunistični manifest je ubral drugačna pota. Sklepa z nevenljivimi besedami: Proletarci vseh dežel, združite se! Ne pozivlja razuma in volje mogočnikov, temveč se obrača do realnega inte-

resa mas in kliče te k skupnosti, obsegajoči ves svet. A ne postavlja miru na začetek, temveč na konec! Geslo je pred vsem boj! Človeštvo ni raztrgano na razrede vsled hudobne volje posameznikov, temveč vsled stvarnih gospodarskih nasprotstev, katerih trpeči izraz je bil doslej človek. Sedaj pa gre zato, da se preobrazijo razmere vsled prakse izrednega boja in ljudje bodo sledili, postanejo drugačni. V svetu, ki je razcepljen na posedujoče in reposedujoče razrede, kjer so raztrgani posedujoči sami zopet vsled lastnine in konkurence, ni mir normalno stanje, temveč boj, in najsrajnejša, najstrahotnejša oblika tega boja je vojna. Šele zmaga delavskega razreda odstrani vzroke zla, odstrani razredna nasprotstva in odstrani s temi vzroki tudi vojno, notranjo in zunanjo.

Dolgo časa sta korakali ti dve gibanji nemoteno drugo poleg drugega, ali vse bolj mogočno kakor etično gibanje prijateljev miru se je uveljavljala mednarodna socialna demokracija. L. 1864. si je ustvarila mednarodno delavsko asociacijo in je sklicala šele poldruge desetletje poznejše kakor mirovno gibanje svoje kongrese. Le enkrat sta prišli obe gibanji v ožji stik: Leta 1869. na kongresu v Ženevi, ko je zborovala prva internacionala, ki je pozdravila meščansko mirovno gibanje prijazno in blagohotno.

Po razpustu prve internacionale in po splošni reakciji po letu 1871. si je ustvarilo socialno demokratično delavsko gibanje šele l. 1889. na pariškem socialističnem kongresu novo mednarodno ustavo. Od kongresa do kongresa se kaže naraščajoča realna moč svetovnega proletariata in moralna veljavnost druge internacionale. Čim bolj se postrujuje nasprotstva med državami, njihova imperialistična tekma in tekmovalno oboroževanje, tem krepkeje nastopa proletariati vseh dežel za ohranitev miru: Kongresi v Stuttgartu, Kodanju in zlasti Bazileji ostanejo kot izraz mirovne volje proletariata za vso bodočnost znameniti.

In vendar: strastno poželjenje po miru narašča z večjo nevarnostjo vojne, najvišji polet volje za mir, morda nje največje in najočitnejše utelesenje, ki je pozna zgodovina, je neposredno — pred največjo svetovno vojno.

Velesnačilno zgodovinsko razdobje je od leta 1848. do 1899., od Burrittovih »Isker od nakovala« preko haške konference do poletja 1914., od Karl Marxovega komunističnega manifesta preko kongresa v Bazileji do mnogo imenovanega 4. avg.! In enaka usoda, tako se zdi, je bila usojena na tej zgodovinski poti obema gibanjema, enaka smelost cilja, enako globoko razočaranje! In pač bi lahko sklepali, da približa ta skupnost usode duhovne vnuke obeh velikanov iz leta 1847.

Kakor so razočaranja globoka, vendar nas ni prevarila misel: Resnica je pač, da ne zbrisejo nasprotstev, ki počivajo v stvarih, le strastne želje, le čisto npravnstveno delovanje in tudi ne verska gorečnost. Kako naj bo na svetu večni mir, če pa divja v vsaki niemi stanici sovražno nasprotstvo? Le preveč prav je imel pisatelj našega manifesta. Za človeško družbo ni večnega

* Iz dunajske »Arbeiter-Zeitung«.

miru, dokler jo razkosavajo razredna nasprotstva in tudi začasni mir brez orožja zagotavlja le združena volja mas vseh dežel, če je za to zrel in močan dovčlj. Od leta 1847. do Bazileje je šel naš pohod ponosno navzgor; ali sedaj ko merimo pot od začetka in naprej, vidimo, da stojimo šele ob početku — in začetek je boj in konec šele mir! Ali sedaj pregledamo lahko vso neizmerno veličino dela, za katerega smo poklicani. To pa nas dviga, čeprav nas trenotek žalosti. Ob tej uri nam je kakor učencem, ki so sedeli na binokosni dan preplašeni skupaj in še niso slutili, da bodo govorili jutri na trgu pred stotisoči v vseh jezikih in da jih bodo razumeli povsod, koder je obljuden svet.

Na agatacijo!

V topli solnčni luči se koplje sveže zelenje in dehteče cvetje. Poletje prihaja. Mnogo obe-tajoča setev dozoreva. V tem poletnem ozračju se počutijo ljudje boljše, svobodnejše in za delo veselejši nego v neprijaznem, mrzlem zimskem času. Ali naj mine ta krasni poletni čas, ne da bi se zgenili za naše delo, zlasti mi, ki nam prizanaša huda vojna služba in ki nam je do-deljena naravna naloga za napredovanje in blagostanje naše strokovne organizacije? Ali so izpolnili v tem oziru vsi tovariši svoje dolž-nosti? Ali so vsi naši tovariši organi-zirani in zvesti bojevniki za našo dobro stvar?

Mnogo je na tem polju še neobdelanega. Kako so se zredčile vrste naših strokovnih or-ganizacij! Ne mislimo pri tem na tovariše, ka-tere je vpregla trda sila v vojno službo; ti so prisiljeni, da odtegujejo med težkim borenjem na bojnih poljanah svoje sile organizaciji. Mislimo pa na one tovariše, ki so obrnili v tem težkem času organizaciji hrbet, ne da bi jih silili k temu tehtni vzroki. In teh je veliko, več kakor bi bili kdaj prej mi-slili. Nekateri so menili, da je pokopala vojna vse za vselej in da nima organizacija »nobenega po-mena več«. Nekateri zopet se vdajajo neiz-polnjivim sanjam o poznejši harmo-nični interesni skupnosti med delo-dajalci in delojemalci, drugi zopet so menili, da morajo v tej draginji »varčevati« in so pričeli za varčevanjem na napačnem koncu, pri organizacijskem prispevku. Vse te pa družijo sku-pen povod, egoistični nagon, ki postavlja drago-ceni jaz nad dobro skupno stvarjo. Kako brez-miselno so postopali! Zapustili so sredstvo, s ka-terim so zastopali že desetletja uspešno svoje go-spodarske interese, ki jim je bilo pomočnik ob marsikaterem ndarcu usode in ki jim bo zlasti po vojni zavetišče, obramba in pomoč za nadaljno kulturno dviganje proletariata. Nevedoč so se od-rekli z dezertacijo iz organizacije bodočemu iz-boljšanju svojih življenjskih razmer. Stresli so otroka s kopeljo vred, odžagali so močno vejo, ki jim je bila opora v vseh nepravilih trdega pro-letarskega življenja. Zlovešči pomočnik pri tem nepremišljenem dejanju jim je bila sebičnost, ki zva-ja vedno na neprava pota. Niso še nan jasnem o bivstvu naših gospodarskih bojev, zazibali so se v sanju plitve brezmiselnosti in sebičnosti.

Kdor hoče zastopati svoje gospodarske inte-rese uspešno, ta se mora združiti z enakimi za enako delovanje in stremljenje. Kdor tega ne stori, se prostovoljno odreče važni državljanski pravici, se odreče gospodarskemu izboljšanju in učini zločin nesolidarnosti, on se pregreši zoper zmisel skupnosti na-pram svojim stanovskim tovarišem. Že v začetku se odreka boju za zastopstvo svojih koristi. Da je tako, je vzrok v prvi vrsti neved-nost in pa bolezen, ki muči mnogo ljudi — pre-teni so, da bi mislili, mir hočejo imeti tam, kjer jim je na kvar. K temu prihaja še nezdrav ego-izem. To je oni trhlji les, iz katerega so zrezani naši indiferenti in odpadniki. In če so bili že člani, a potem zopet odpadli, ker ni napravil avtomat, kamor so vrgli svoj groš takoj čudežev, tedaj so vredni ti ljudje le še ostrejše obsodbe.

Ali mi vendar potrebujemo te ljudi v naši organizaciji, ker le tedaj je stanovska organi-

zacija možna za krepak nastop, če družijo vse stanovske tovariše in le tedaj ima dovolj od-porne sile in zaslonbe. Potrebujemo te ljudi in zato jih moramo naprej in naprej poučevati, da jih pridobimo za organizacijo. Povedati jim mo-ramo, da so napačni poti, ker se odrekajo vsa-kemu izboljšanju svojih življenjskih razmer, če ostanejo izven organizacije. Vzbujati moramo njihov ponos, ponos, da so delavci, dopovedati, da ne spadajo nikamor drugam nego v našo or-ganizacijo, a ne le zaradi svoje koristi, temveč zaradi koristi vseh delavcev in tovarišev, kot pripadniki enakega stanu, da se morajo bojevati zaradi svojih stanovskih tovarišev in da je še daljša odsotnost od organizacije bojzljivost, nesoli-darnost in odrekanje boljšemu življenju.

Povejte jim tudi, da so spoznali podjetniki že davno prednost organizacijskega dela in da tudi v sedanjih težkih časih niso pozabili na to, da okrepe in razširijo svoje organizacije. To strem-ljenje podjetnikov ni kakšno otročje igranje »dru-štva«, temveč je to stremljenje smotrena, dobro premišljena priprava za koristi svojih go-spodarskih razmer. Oni hočejo zgraditi proti de-lavcem močno obrambo in gorje delavcem, če ostanejo tedaj brez orožja! Potem bi bili žoga v rokah podjetnikov, postali bi sužnji v obleki »svo-bodnih mož«. In če jih še vedno ne prepričate, tedaj jim povejte to, kar mislijo podjetniki sami o tistih delavcih, ki se odtegujejo organizaciji, povejte jim značilne besede, ki jih je napisal neki podjetniški list (»Westdeutsche Malerzeitung«) prav pred izbruhom vojne. Ta list je pisal o neorganiziranih sledeče:

»Te klaverne postave, ki ne po-znajo nobene solidarnosti in teptajo za povedi solidarnosti, se pritožujejo, da so njihovi stanovski tovariši premalo kolegiálni in odklanjajo skupno delovanje z organiziranimi tovariši pri izdelavi tarifne pogodbe. Čudni ljudje, ti sojedavci, ki hočejo uživati sadove, ne da bi zasadili drevesa; ki sedajo za mizo, katero so obložili drugi; ki uživajo koštanj, po katerega so hodili njegovi tovariši v ogenj. V težkem, žrtev polnem boju, ki ga prenašajo organizirani delavci, so za-pisali geslo: »Kdor ni z nami, je proti nam« na svoj prapor in po tem načelu ravnaajo z neor-ganiziranimi. Kdor zahteva solidarnost, jo mora tudi sam izvrševati; kdor zahteva kolegiálnost, mora uravnati svoje delovanje tudi po zakonih soli-darnosti. Za vsako delavsko organizacijo je živ-ljensko vprašanje, da združijo vse stanovske tova-riše v močno, brezhibno organizacijo, ki je porok za uspeh; iz moralčnih ozirov je pa dolžnost vsa-kega delodajalca skrbeti za to, da je organizacija sklenjena. Ali naj razpišemo premijo na soje-davce? To bi bila povsem neopravičena zahteva in zasmeh socialne morale«...

Tako je pisal podjetniški list in popolnoma nedvoumno in ostro pove svoje mnenje o tistih, ki se odtegujejo organizaciji. Z vso silo se za-vzema za podjetniško organizacijo in obsoja pikro indiferentne delodajalce. In delavci? Ali ni delavcem zaradi njihovih gospodarskih ko-risti ravno tako potrebna — ali pa še bolj — krepka organizacija, ker brez organizacije ostane delavec vedno suženj delodajalca. Vsak od nas ima sveto dolžnost, da po svojih močeh pripo-more do tega, da se zamaše vrzeli v naši orga-nizaciji, ki jih je zadajala svetovna vojna. Vsak od nas postane neutrudljiv agitator za organizacijo, vsak od nas naj ne miruje prej, dokler ne raz-jasni vsaj enem nevednemu tovarišu pomen or-ganizacije in ga pridobi za organizacijo! To smo dolžni sam sebi, svojim družinam, svoji delavski časti in solidarnosti delavskega razreda.

Dvojna morala pri juž. železnici.

Pred okrajnim sodiščem v Ljubljani je bila pred kratkim razprava o tožbi radi razžaljenja časti, ki jo je naperil vodja kurilnice v Borovnici Alojz Šibovec proti strojevodji Francu Slanovicu. Slanovic je bil napravil proti kurilniškemu vodji vlogo na obrambi inšpektorat v Trstu, kjer mu predbaciva, da uporablja strojni premog zase in da ima pravcato kupčijo s sadcem in medom.

Sadje in med, da vozi na škodo južne železnice na stroju. Povedal je tudi to, da je Šibovec bolj malo v Borovnici, ampak večji del v Ljubljani, da se odpelje marsikateri dan s službenega kraja in se vrne šele prihodnji dan, ne da bi bil določil namestnika.

Za vse te obdolžbe, ki jih je napravil Slano-ovic le v brambi v sili, ker mu je bil očital Ši-bovec, da ima »maslo na glavi«, je nastopil ob-toženec dokaz resnice in navedel za obdolžbe več prič. Od izpovedb prič so za širšo javnost zani-mive zlasti one gospodov I. Beera, inšpektorja, Franca Grundnerja, nadinšpektorja in Kornela Riedla, nadinšpektorja. Te priče so izpovedale, da je Šibovec res dostikrat ukazal prenašati na stroju sadje in med, ki jih je potem oddajal na-ročnikom. Šibovec so celo opozorili, da je tako postopanje nedopustno, kakor je izpovedal inšpektor Beer. Južna železnica pa kljub temu ni oškodovana, ker imo vsak uslužbenec prosti vozni izkaz, na podlagi katerega sme prevažati življen-ske potrebščine zastoj. Tudi to so potrdile priče, da je uporabljal Šibovec strojni premog zase, a to je storil z izrecnim namenom, da ga zopet vrne. Nadinšpektor Grundner je izpovedal, da oficijelno ni dovoljeno tako postopanje, a na majhnih po-stajah, kakršna je Borovnica, se to molče do-pušča.

Na podlagi teh izpovedb je seveda spoznal sodnik, da se dokaz resnice ni posrečil in je ob-sodil Slanovca na denarno globo 80 kron. Izpo-vedbe funkcionarjev južne železnice so značilne pred vsem za to, ker dokazujejo, kako olepšujejo pogreške v službi, če jih učini predstojnik, med tem ko kaznujejo enake pogreške, če jih napravi nižji uslužbenec, z vso strogostjo. Šibovec je storil, kakor so izpovedale priče, prav tisto, za kar so bili uslužbeni že dostikrat obcutno kaznovani. Ampak Šibovec velja, kakor je dejal inšpektor Beer »za zanesljivega moža, ki kljub ovadbi uživa polno zaupanje svojih predstojnikov.« In zato sme gospod Šibovec prevažati živila za druge ljudi na stroju, ker bi jih bil prevažal tudi lahko s prostim voznim izpazom in sme jemati premog za se, ker domnevajo, da bi ga bil vrnil. Dejal je:

»Pri tej priliki bi rad preciziral zgolj službe-no stališče. Smatram za neprimerno, če ovadi nižji uslužbenec svojega predpostavljene-ga iz maščevanja za prestane disciplinarne kazni in za-radi stvari, ki so se izkazale v resnici za ne-prave in če dokazuje ovadba, da je bila napravljena zgolj iz nediscipliniranosti in škodoželj-nosti; kajti za voditelja kurilnice je nemogoče vzdržavati disciplino, če ga denuncira nižji uslu-žbenec zaradi prestane disciplinarne kazni in mu napravlja s tem težkoče.«

Kar velja drugače za dolžnost, da se naznani uslužbenca, ki postopa nepravilno napram želez-niški upravi, to označujejo v tem procesu za grdo in za denunciacijo. Je pač drugače, kadar gre za delavca ali uslužbenca, ali pa če gre za kurilniškega vodjo. Morda pa le enkrat premislijo pri južni železnici, kako upliva tak sistem dvojne morale na disciplino in čut dolžnosti.

Domače stvari.

Umrli je dne 11. maja nam vsem priljubljeni tovariš in sodru Martin Stokelj, skladiščni de-lavec juž. železnice v Trstu, začasno v Ljubljani. Bil je eden izmed onih poštenih sodrugov, kateri v svojem delokrogu izvršujejo strogo sodružne dolžnosti. Raini je bil včlanjen v tržaški krajevni skupini I. Splošnega pravovarstvenega in stro-kovnega društva za Avstrijo; le-ta je s sodr. Stoklom izgubila enega izmed najzvestejših so-drugov. Sodrugi naj posnemajo njegovo delovanje, s katerim mu ohranijo trajen spomin.

Sodrug Ivan Livora. Po težki operaciji je umrl 24. maja v bolnišnici v Pragi sodrug Ivan Livora, star 63 let. Vsak naših starejših, v or-ganizaciji delovnih sodrugov je poznal Livoro, tega orjaka po postavi in mehkega srca kakor otrok. Livora je ustanovil krajevno organizacijo Praga-Bubna, stare naše stanovske organizacije; bil je predsednik te organizacije in tudi predse-dnik poznejše ustanovljene nove organizacije želez-ničarjev. Njegovo življenje je bilo posvečeno or-

ganizacijskem delu. V mladih letih je bil član kovinarske organizacije, a ko smo ustanovili naše strokovno in pravovarstveno društvo je pristopil temu in deloval neumorno zanj. Ni je bilo konference, ne sestanka, da bi ne bilo Livore poleg. Na shodih je nastopal kot govornik, ki ga je poslušal vsakdo rad, ker je znal prav drastično dokazovati potrebo organizacije. Zelo agilno se je udeležil gibanja delavniškega osebja državnih železnic koncem septembra 1896. On je mnogo pripomogel, da je končalo to gibanje s tako dobrim uspehom za delavstvo. Ko je bilo l. 1897. razpuščena organizacija, je deloval Livora neutrudljivo, da zbere železničarje okolo prapora mednarodne železničarske organizacije. Od postaje do postaje je potoval, razvil je na Češkem obsežno gibanje in je užival zadoščenje, da so se kmalu zacelile rane, ki jih je zasekal oblastveni razpust organizaciji. Livora je služil z dušo in telesom proletarski stvari. Ni si privoščil počitka; ni žrtvoval le časa organizacijskem delu, temveč velikemu gibanju. Zato je pretrpel zelo veliko duševnih muk, ko je prineslo l. 1912. razdor v enotni organizaciji, ki jo je pomagal graditi s tolikimi žrtvami.

Livora se je bil udeležil 17. januarja 1912 znamenite konference v Pragi, kjer je prepričevalno nastopal za ustanovitev češkega tajništva v Pragi in za preselitev uredništva našega češkega strokovnega glasila v Prago.

V bojih od l. 1905 do 1911 je stal Livora na prvem mestu in neustrašeno deloval za uresničenje železničarskih zahtev. Livora je bil cel mož, kar je spoznal za pravo, za to je šel tudi pogumno v boj. Pred leti si je bil nakopal v železničarski službi zavratno bolezen in je šel v pokoj. Ali tudi kot upokojenec je vedno stal na braniku za delavske zahteve. Kdor ga je poznal, ga je imel rad; bil je zelo rahločuten, vedno je pomagal rad. Železničarji ga bodo težko pogrešali v svojem boju. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Nabrežina. Sklep odboroze se je »Vzajemnosti«, ki je bila 11. junija 1916; Ostali odborniki in odbornice »Vzajemnosti« v Nabrežini so sklenili: Društveno delovanje se začasno opusti, ker je polovica članov odsotnih, in se društvo ne more vzdrževati zaradi premalih dohodkov. Knjižnica »Vzajemnosti« se prepusti prav. in strok. društvu železničarjev v Nabrežini, tako da bo lahko izposojevala krajna skupina železničarjev knjige. Pravovestveno ni strok. društvo železničarjev v Nabrežini vzame v varstvo knjižnico od »Vzajemnosti« in se obveže po možnosti dohodkov knjižnice poplačati ostali dolg, dokler ne začne delovati zopet »Vzajemnost«. Sklenilo se je tudi, da plača vsakdo za vsako izposojeno knjigo 20 vin., tako da se iz teh dohodkov odplačuje ostali dolg. Za knjižničarja je bil izvoljen sodrug Franc Klansček, ki je tudi zadovoljen, da bo knjižnica v njegovi sobi. Njegov namestnik je sodrug Alojz Kante. Knjižnica je odprta vsako nedeljo od 9. do 11. Knjižnica je v železničarski hiši v Hrastah št. 107.

Razne stvari.

700 pokopališč. »Trautenuer Echo« poroča: Brez hrušča in trušča so zgradili na bojiščih zapadne Galicije, ki so se tresle pred letom dni od navala zaveznikov, velikanski mavzolej za padle vojake. To je zračen mavzolej, največji vsega sveta, ki ga ne pokrivajo zidani oboki, ampak mrtvaški park drug poleg drugega, ena sama neizmerna pokrajina pokopališč, gosto zasejana z jelkami, ki se razteza od Gorlic do proslule tarnovske višine 419. Že lansko leto so se določila lahko v srednji Galiciji bojišča, kjer je valoval boj bolj ali manj hudo po bujno cvetečih grobovih iz bitk okoli Lvova l. 1914., ravno tako hodimo pravzaprav ob Dunajcu od bojišča do bojišča, ko korakomo ob pokopališčih. Kdor hoče si začrta lahko vso bojno črto od gorliških, od dima požrnjenih hiš, raztrganih in strahotnih, do cvetnih gričkov pri Tarnovu do Wisloke, ko koraka od pokopališča do pokopališča, kjer počivajo nemški, avstrijski, ogrski in ruski bojevniki. Nad 600 pokopališč se razteza po zemlji zapadne Galicije le na krajih, kjer so divjali nanjhujši boji, ali tudi

število množinskih grobov, kjer počivajo složno sovražniki in prijatelji, presega številko 100. Samotno se razteza, v svoji cvetoči krasoti še bolj otožni vrt velikega umiranja, pod katerega rušo spi nand 40.000 vojakov in pogumnih nasprotnikov doli do Limanove, kjer se je ustavil v decembru 1914 mogočni ruski val, na obronkih Limanove, na oni jablonški višini, kjer so junaško izkrevavili v brezovem gozdiču radadski huzarji. Okolo Limanove je strogo izdelan park mrtvih. Pokrajina sama podpira tu delo umetnikov, kiparja Ludwiga, ki je zgradil mesto mrtvih v treh terasah, jej postavil krasen portal na drugi strani višine in ohranil posamezne grobove kakor tudi množinske grobove med Tarnovom in Gorlicami s plemenito izdelanimi nagrobnimi spomeniki. Velikanska dela so izvršili po večini ruski vojni ujetniki in množica Italijanov je izdelala fina kamnoseška dela, ker imajo za to poseben dar. Povsod vlada svečanost in veličina. Za pozne rodove bo to se romarska pot in krepilo za voljo, da se bojujejo zoper vojno...

Armadni kuharice. Mnogo novih torišč je odprla vojna ženam. Zelo zanimivo je, kar poročajo angleške »Times« o ženah, ki so postale med vojno kuharice po vojašnicah in na bojiščih. Imenovani list piše: »Takale armada je vendar vsega občudovanja vredna mašinerija, ki se prilagodi vsem razmeram. Naši »stari vojaki«, ki so od vsega začetka zraven, odpirajo od začudenja ušesa in usta in poreko: Česa nismo vsega doživeli! Kdo bi si bil upal reči proviantnemu mojstru pred tremi leti, da bo imel še kdaj četo samih žen! To pa se mu ne zdi zdaj le nekaj samoposebi umljičvega, temveč še srečen je, če dobi četo žen. V Londonu obstoji vojaški kuhinjski oddelek ženske legije. Pa dobi legija v petek pismo: »Prosimo osebja za kuhinjo na bojišču, ki se otvori v ponedeljek za dvanajststo mož.« In v teku dvanajstih ur je štiriindvajset dobro izvežbanih kuharic na potu. Komaj dospo na določeni kraj, že zavijajo rokave in v ponedeljek zjutraj je pripravljen zajutrek za vseh dvanajststo mož. Seveda je delokrog armadnih kuharic se omejen, ker ni priporočljivo nastaniti teh kuharic na velikih bojiščih, kjer imajo le šatore ali kakšne luknje. Kjer pa imajo zgrajene barake, tam gospodarijo povsod ženske kuharice in sicer s polnim uspehom. Stari armadni kuhar je bil vedno v neprijetnem položaju, ker je moral biti kuhar in vojak v eni osebi. Če je ravno pražil meso ali pekel krompir, tedaj je prišlo povelje »nastopiti« in pustiti je moral vse in iti v boj. Stori je pač, kolikor je mogel, ali zmogel ni veliko. Kjer imajo na bojiščih kuharice, povsod hvalijo vojaki, da dobivajo jedi mnogo okusnejše pripravljene nego prej. Ženske kuharice priznavajo same, da ne kuhajo cenejše kakor njihovi moški tovariši, ali to priznanje ahtevajo, da kuhajo boljše in okusnejše in da skrbje za večjo zpremembo, kar je tudi veliko vredno.

Veliki nemiri v Orenburgu na Ruskem. V listu »Orenburgskoje Slovo« je obširen popis o nemirih, ki so bili sredi maja v Orenburgu in o katerih niso poročali peterburški listi. Po poročilu tega lista so se odigrali 15. maja v Orenburgu sledeči dogodki: Opoldne se je zbralo mnogo vojaških žen pred namestnikovo hišo in so zahtevale, da govore z njim. Namestnikov namestnik Puškin je prišel in poslušal pritožbe žen, ki so povedale, da trpe pomanjkanje, ker jim ne izplačuje mestna uprava podpor. Namestnik je odgovoril, da primanjkuje mestni upravi denarja in potolažil žene na bodočnost. Kmalu nato je odšel del teh žen na žitni trg. Žene so si prisvojile vso moko, kolikor jo je bilo tam. Nabiralo se je čimdalje več ljudi, ki so napadali tudi druge trgovine. Obenem so začeli ropati po največjih trgovinah v trgovskem delu mesta. Prijezdili so kozaki, ki pa niso mogli razgnati množice. Kmalu nato so pozvali še več vojaštva, ki je pričelo streljati na množico. Ob štirih popoldne so prišla velika vojaška ojačenja in povelje je prevzel general Podgoretzky. Do poznega večera je divjal poulični boj. Ljudje o vedno iznova naskakovali vojaštvo. Če je vojaštvo streljalo, se je vsula nanje ploha kamenja. Iz početnih roparskih poizkusov je nastal pravi pravcati boj. O številu žrtev

ni natančnih podatkov. Drugi dan so izdali orenburški delavci oklic, v katerem pravijo med drugim: »V boju za ljudske pravice stoje delavci v prvih vrstah. Ali z ropanjem trgovin ne mažejo delavci svojih rok.« Orenburg je od dneva po izgredih enak vojaškemu taborišču. Vse ceste je zasedlo vojaštvo in po nekaterih cestah sme hoditi le, kdor se izkaže z legitimacijo. Od devetih zvečer dalje ne sme biti nihče več na cesti.

Jedilni list za dneve brez mesa. Pred kratkim je bila na Dunaju konferenca nemških, avstrijskih in ogrskih prometnih organizacij. Dunajski župan, krščanski socialc Weisskirchner je pa zelo rad gostoljuben na občinske stroške. In zato je seveda hitro povabil delegate na kosilo. Bil je pa ravno petek, torej dan brez mesa in v dunajski rotovski kleti so sestavili jedilni list brez govejega in prašičjega mesa. Mnogo preglavic jim to ni povzročalo in sestavili so za gostijo sledeči jedilni list: Juha iz sočivja; planinske postrvi s sirovim maslom in krompirjem; kozliček s finim sočivjem; dunajska salata; sadje, skuhan na pari; čokoladni narastek; sir; pecivo; kava. — Tako so torej »zdržali« dan brez mesa. In delavstvo? Polenta, polenta in krompir in koruzen kruh, pa naj bo dan brez mesa ali pa z mesom...

Društveni vestnik.

Občni zbor kr. skupine Sp. Šiška je bil dne 25. junija ob 1/2 4. popoldne v gostilni Celarc v Sp. Šiški z dnevnim redom:

1. Poročila: a) Predsednika; b) blagajnika; c) kontrole.
2. Volitev novega odbora.
3. Poročilo o delovanju stanovske zavarovalnice proti nezgodam. Poročata sodruga Wabiseh in Beck z Dunaja in Kopač iz Ljubljane.

K prvi točki poročila o odborovem delovanju sodr. Korač. Odbor je imel v teku 2 let 11 rednih sej; za časa vojne ni bilo mogoče 106 pisem oddati tikajočih se raznih zadev; Skupina je odposlala 3 vlogé na ministrstvo. Blagajnik poroča, da šteje skupina sedaj 160 članov. Blagajniško stanje K 221.10; K 5718.72 smo odposlali v teku 2 let na centralo. Upeljali smo tudi prostovoljne prispevke za družine vpoklicanih članov. — Sodrug Dolžnik poroča za kontrolo, da je bilo vse v redu in predlaga odboru absolutorij. Absolutorij je bil sprejet soglasno. Pri volitvi v novi odbor so bili izvoljeni soglasno sledeči sodrugi: Predsednik: Korač Jakob; namestnik: Dolžnik Anton; blagajničar: Hirschmann Ivan; namestnik Čizmann Ivan; odborniki: Pavšič Franc, Gril Andrej, Prömer Josip, Glinig Andrej, Tschofenigg Josip, Lunder Franc, Pavlin Josip, Kisovec Ivan, Spendal Franc, Zemljč Anton in Osengan Vnko. Sodrug Beck je poročal o delovanju izvoljenih delegatov v stanovski zavarovalnici proti nezgodam za železničarje ezlo obširno; pojasnil je tudi bistvo zavarovalnice, njen namen in kako se železničar zavaruje proti izgubi njemu pripadajoče rente. Rente so trojne in sicer: Renta za prometne nezgode, renta za obratne nezgode in akcidentna renta. — Po poročilih je zaključil predsednik občni zbor.

Podporni sklad zaostalim svojcem.

Od 6. aprila do 22. maja 1916 so bile izplačane naslednje posmrtnice:

87. Rus Ivan, Sv. Valentin	K 100.—
88. Kadan Ivan, Dunaj III.	« 200.—
89. Sannek Fran, Dunaj II.	« 100.—
90. Hudler Rupert, Schreckenstein	« 200.—
91. Novak Marija, Dunaj XV/1	« 150.—
92. Schmied Marija, Dunaj XV/1	« 150.—
93. Baier Viljem, Olmuč	« 300.—
94. Schaudara Franciska, Kritzendorf	« 150.—
95. Milavec Martin, Trst I.	« 300.—
96. Spitzer Raimund, Graz I.	« 100.—
97. Wondra Josp, Ottakring	« 300.—
98. Walter Anton, Komotava	« 300.—
99. Svačina Josip, Bodenbach	« 300.—
100. Gartner Alojzija, Iglau	« 150.—
101. Aksmann Marija, Braunowitz	« 100.—

102. Wetzstein Fran, Kreibitsch-Teichstadt	« 200.—
103. Riegler Marija, Linc ob Donavi	« 150.—
104. Blei Marija, Dunaj XXI/2	« 150.—
105. Steinmetz Fran, Maribor I.	« 200.—
106. Markl Julija, Dunaj III.	« 50.—
107. Dier Marija, Unzmarkt	« 150.—
108. Sajko Simon, Dunaj XXI/1	« 100.—
109. Gaida Engelbert, Jägerndorf	« 200.—
110. Apprent Josip, Dunaj XV/1	« 200.—
111. Haslinger Josip, Dunaj XV/1	« 100.—
112. Trojak Adalbert, Dunaj XV/1	« 300.—
113. Wallach Simon, Zagare	« 200.—
114. Weiss Ivan, Reichenberg	« 300.—
115. Mecerer Fran, Solnograd I.	« 300.—
116. Zach Ivan, Gradec II.	« 200.—
117. Degelsegger Ana, Selztal	« 50.—
118. Wellinger Paul, Solnograd I.	« 200.—
119. Tonner Rudolf, Solnograd I.	« 150.—
120. Lazar Karl, Morav. Ostrosvica I.	« 50.—
121. Rassinger August, Knittelfeld	« 300.—
122. Lessiak Josip, St. Vid ob Glini	« 300.—
123. Gabriel Ana, Bärn	« 100.—
124. Rödl Fran, Budjevice	« 300.—
125. Vidmajer Marija, Celje	« 150.—
126. Sampt Ivan, Gradec II.	« 100.—
127. Schwarz Josip, Centrale	« 200.—
128. Streicher Joh., Vordernberg	« 200.—
129. Ondriatsch Josip, Marchegg	« 200.—
130. Lehner Mihel, Wels	« 300.—
131. Pičinin Ivan, Zidanmost	« 100.—
132. Stiks Henrik, Semering	« 50.—
133. Lovrec Alojzij, Dunaj X/4	« 300.—
134. Gallenstein Henrik, Inomost IV.	« 100.—

Skupaj K 8850.—

Umrlo je 36 članov in 12 žen, skupaj 48 smrtnih slučajev.

Iz organizacije.

Vojnogospodarska oskrba za železničarje.

Novo izboljšave za delavce in nastavlence.

Poročali smo že v »Železničarju« o vlogi naše organizacije na železniško ministrstvo, kjer smo zahtevali splošno draginjsko doklado in povišanje mezdne in otroške doklade z naknadno veljavo od 1. januarja 1916 dalje. Naši zastopniki so potem še večkrat šli osebno v tej zadevi k železniškemu ministru, zadnjikrat 12. maja. Minister je tedaj izjavil, da stori vse, kar je v njegovi moči, da se izboljšajo razmere delavcev in nastavljencev. Minister je dalje obljubil, da pospeši tudi rešitev vprašanja glede uravnave prejemkov voznega osobja, pa naj bo to osobje v etapnem ozemlju ali pa v zaledju, dalje glede posameznih skupin, ki opravljajo službo v posebno težkih okoliščinah.

Sedaj je izpolnilo železniško ministrstvo del teh obljub. V naslednjem prirašamo tozadevne odloke:

1. Povišanje mezdnih doklad in doklad za otroke za delavstvo.

C. kr. železn. ministrstvo.

Na Dunaju, 22. maja 1916.

Št. 20.820.

Z odlokom železniškega ministrstva z dne 28. avgusta 1915, št. 30.072 je izdalo železniško ministrstvo z ozirom na draginjo dovoljenje, da se dovoljujejo stalnim in nestalnim delavcem na postajah oziroma progah, kjer se težko občutijo sedanje razmere, začasne, po cenah odmerjene mezdne doklade v dnevnem iznosu po 10, 20 in 30 vinarjev.

Te mezdne doklade se smejo povišati na podlagi poznejšega odloka železniškega ministrstva od dne 3. decembra 1915, št. 42.059 za 10 do 40 vinarjev na dan, upoštevajoč število nepreskrbljenih, delanezmožnih otrok, ki jih vzdržuje delavec. (Doklada za otroke).

Ker so se dovolile definitivnim uslužbencem državnih železnice splošne doklade, je odredilo železniško ministrstvo v sporazumu s finančnim ministrstvom z ozirom na še vedno trajajoče izredne razmere, da se dovoli delavstvu za 1. 1916. nanovo izboljšanje doslej dovoljenih doklad.

Zato se deloma izpremene določbe prez omejenih odlokov železniškega ministrstva in sicer z naknadno veljavo od 1. januarja 1916 dalje:

1. Že dovoljena dnevna mezdna doklada, odmerjena po cenah v izmeri po 10, 20 in 30 vin. za stalne in nestalne delavce, se poviša za delavce brez profesije za 10 vinarjev torej na 20, 30 in 40 vin. in za profesionaliste za 20 vin. torej na 30, 40 in 50 vinarjev na dan.

2. Za obe kategoriji pa se dovoljuje večja doklada za otroke in sicer tako, da dobivajo odslej tudi delavci z več kakor štirimi otroki poleg izboljšane mezdne doklade (točka 1.) za vsakega nepreskrbljenega in delanezmožnega otroka tudi še doklado za otroke po 10 vin., a tako, da obe dokladi ne presegata v nobenem primeru več kakor najvišjo izmero, to je 1 krono.

Pri tem bo treba nanovo preračunati one delavce po glavnih in stranskih delavnicah, ki so dobivali takozvano konjunktorno doklado, po teh novih določbah. Če se izkaže pri novem proračunu, da je konjunktorna doklada višja, tedaj ostane delavcu višja doklada in ne dobi nobene nove doklade; če pa je konjunktorna doklada nižja, tedaj dobi delavec novo dovoljeno doklado. Ako pa je konjunktorna doklada enako visoka kakor novi dokladi, tedaj se jim zviša konjunktorna doklada za 10 vin.

Drugače pa veljajo vse prejšnje določbe.

Vsem v poštev prihajajočim delavcem se najtakoj naznanijo te odredbe in se naj izvrši naknadno izplačevanje za mesece od januarja do maja takoj, če se ni zgodilo to že pri obračunu mezde za maj.

Forster, m. p.

2. Izboljšanje voznih pristojbin za vlakospremljevalno in strojno osobje na lokalnih železnicah v direkcijah okrožjih Inomost, Beljak in Trst.

C. kr. železn. ministrstvo.

Na Dunaju, 8. maja 1916.

Št. 15.494/4.

Urnine za vožno osobje.

C. kr. direkcijam državnih železnice v Inomostu, Beljaku, Trstu, Welsu in njihovih ekspoziturah v Ljubljani v znanje in ravnanje z ozirom na tuuradni odlok z dne 8. maja 1916, št. 18945 z odstavkom, da se prepušča direkcijam sledeče: Ako ni odškodovanje z voznimi pristojbinami boljše, tedaj se lahko nadomesti z odškodnino s kilometernino, oziroma urnino in z uporabo vseh ugodnosti, ki jih je deležno v dotičnem okrožju ostalo vožno osobje.

Forster, m. p.

3. Izredne določbe o postranskih pristojbinah voznega osobja v direkcijah okrožjih Inomost, Beljak in Trst.

1. Izposojeno vožno osobje.

Postranske pristojbine po instrukciji za vojni promet, kjer se dovoljuje vlakospremljevalcem zaračunavanje urnin za ves čas uporabe izven novega določenega kraja, oziroma za najmanj 16 ur dnevno.

Domače osobje.

a) V vojnem osobju.

I. Vlakospremljevalno osobje.

Vlakospremljevalnemu osobju, ki opravlja službo iz svoje domače postaje in eksponiranemu domačemu osobju se dovoljuje zaračunavanje urnine, določene v regulativu za »vozni čas v službi«, za ves čas, ki ga prebijejo v vozni službi in za čas izven domače postaje oziroma eksponirane postaje na postajah, kjer se vlak obrne ali razpusti.

Eksponiranemu voznemu osobju se dovoljuje razen tega še za čas eksponiranja zaračunavanje najnižjega zaslужka voznih pristojbin v višini povprečne, dnevne urnine, kakor je določena za 16-urno službo v regulativu za »vozni čas v službi«.

II. Strojno osobje.

Strojnemu osobju, ki se uporablja iz domače postaje in eksponiranemu se nakazuje lahko poleg normativnega zaslужka na kilometernini in pre-

mijah za ves čas v vozni službi in za čas izven domače ali eksponirane postaje na postajah, kjer se vlak vrne ali razpusti kakor tudi za režijske vožnje tudi še urnina, kakor je določena v § 17, točki 22 pristojbinskega regulativa za »vozni čas v službi«.

Eksponiranemu lastnemu strojnemu osobju se poleg tega dovoljuje tudi lahko najnižji zaslужek voznih pristojbin v višini dnevnega, povprečno 16-urne vozne službe po regulativu za urnino za »vozni čas v službi«.

Končno dobi še lastno strojno osobje poboljšanje voznih pristojbin v višini 50 odstotkov vsakokratnega mesečnega iznosa po teh določbah odmerjenih urnin.

Glede eksponiranega strojnega in vlakospremljevalnega osobja direkcij državnih železnice v južnem vojnem ozemlju velja določba, da se dovoljuje temu osobju, kjer so lokalne razmere eksponirane postaje res slabe, poleg po regulativu določene pristojbine za prehrano po K 3.— oziroma K 2.— še nadaljno odškodnino po K 1.— na podlagi § 69 službenega reda.

Te izjemne določbe za južno vojno ozemlje se razširijo sukcesivno tudi na severno vojno ozemlje.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne
Peter Kozina & Ko.
Ljubljana na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Garantirana kakovost

GORČEVA

KOLESA PRIZNANO NAJ-BOLJŠA SEDANJOSTI X

A. GOREC

LJUBLJANA MARIJE TERE-
ZIJE CESTA ŠT. 14 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAH-
TEVAJTE PRVI SLOV. CENIK
BREZPLAČNO